

Thüringer Universitäts- und
Landesbibliothek Jena

Biblia latina

Uenetijs

2 Theol.XXII,4d :4

https://collections.thulb.uni-jena.de/receive/HisBest_cbu_00020363

urn:nbn:de:urmel-459b69ac-f087-4ee5-b2c2-5b90ea0352667-00005054-0019

Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Incipit libellus editus per magistrum Nicolaum de Ibra or-
dinis minorum theologie professorem in quo sunt pulcherrime
questiones iudaicam perfidiam in catholica fide iprobantes.
Primo queritur utrum ex scripturis receptis a iudeis
possit efficaciter probari saluatore nostrum fuisse deum et
hoiorem. Et arguitur primo quod sic quod tria quibus duo includit.
vnu quod pertinet ad personam christi. scilicet quod sit deus et homo.
aliud ad tempus. scilicet quod sit christi mysterium completum. et id de virogis ar-
guitur. Et primo per id quod dicitur. 23. Ecce dies veniunt die
omnis et suscitabo dauid germen iustum etc. Et quoque per christum. primis-
sum ex semine dauid. et per omnes viros boiem. et sequitur in eadem
auctoritate quod de re loquitur. In diebus illis saluabit iuda et israel
habitabit confidenter. et hoc est nomen quod vocabitur cum omnis iustus. nomen
et quoque per unitatem. De secundo videlicet de re arguitur per
illud Aggei. 2. vbi de christo dicitur. Veniet et considerat cuncti gentes
et replebo domum istam gloria dicit omnis exercitus. propheta autem ibi
loquebatur de domo dei sancta et filius israel post reditum de ca-
pivitate babilonica. ergo sancte illa domo venit christus. domus
autem illa destructa fuit. 4. anno a passione christi periturus et vespasi-
anus ergo ante erat completus christi mysterium. Et sic per prophetam
tri. In diebus illis arguitur quod inter iudeos sunt et fuerunt multi homi-
nes ingeniosi et in scripturis legis et prophetarum valde studiosi.
ergo si predicta possent haberi efficaciter per scripturas ab eis
receptas non esset verisimile quod tam diu steterint in tali errore.
igitur etc. Respondendo. hic facit principaliter duo intendenda.
Primum est quod sit scriptura iudeis recepta. Secundum utrum p-
dicta possit per illas scripturas probari probatione efficaci. Circa
primum sciendum quod libri canonici veteris testamenti sunt ab eis
recepti tanquam deo inspirante scripti. et sunt synagogae. 22. et anti-
quam computationem. et 24. secundum modernam autem lamentationes
hieremie et liber ruth ponit modo pro duobus libris a libris
hieremie et iudici separatis. De istis autem libris alii dicuntur le-
gales. quia libri moysi. et sunt in primo ordine apud iudeos.
alii dicuntur prophetales. scilicet iohanne iudici samueli. primus et secundus
regum. Malachim. tertius et quartus regum. Isaias. ieremias. ecclesiastes et li-
ber. et prophetarii. qui de terra ista. Et isti octo sunt in secundo
ordine. Reliqui vero dicuntur apographi. id est scripturae sancte vel
sanctiorum scripturae. Et sunt isti iob. liber psalmorum. parabole
ecclesiastes. cantica canticorum. paralytomenon. daniel. es-
dra. esther. ruth. lamentationes hieremie. et isti sunt in tertio ordine.
Considerandum etiam quod isti libri sunt apud eos multipliciter
conscripti. vno modo pure hebraice. et sic primo traditi sunt vi-
delicet sermone hebraico cum litteris hebraicis. Alio modo hebraice
sed non pure. videlicet sermone chaldaico sed litteris hebrai-
cis. Sed quod hebraicum et chaldaicum sunt idiomata propinqua
eodem numerum litterarum habentia. quod littere quibus discrepant in
figura. tamen conueniunt in sono et virtute. ut dicit Dionysius
in primo prologo galeato. et ideo vnu idiomata potest facilius scri-
bi per litteras alterius. Hoc igitur modo plures scripserunt veteris
testamentum. et maxime ionathan filius oziel. cuius scriptura
est ita autentica apud hebreos quod nullus adhuc ausus fuit sibi
contradicere. propter quod in libris notabilibus iudeorum po-
nitur hebraica pura in vna columna et chaldaicum scriptum ab
isto ionathan litteris hebraicis et altera. et vtrumque iudei isto chaldaico
quasi pro expositione. quia aliqua que erant multis obsecu-
ra in hebraico puro. clarius ponitur et quasi exponuntur in isto
chaldaico. ut infra patebit magis. Et ideo illa translatio neces-
saria est ad disputandum cum iudeis in passibus multis. Si-
militer translatio. 70. interpretum apud eos habetur saltem apud
aliquos studiosos. illi enim. 70. fuerunt electi de toto populo
israel tanquam excellētissimi et studiosissimi ac periti in littera he-
braica et greca. secundum quod dicit Iosaphat. 12. libro antiquitatum. ipsi
autem non semper transulerunt de hebraico in grecum verbum
ex verbo. sed frequenter sensum et sensu. mutantes aliqua vel
occultantes et industria ea que possent esse causa erroris. pro-
fumo regi. Tunc autem translatioem voluerunt habere stu-
diosi hebreorum tanquam factum sapientissimorum virosum. et da-
to quod nusquam ab eis haberetur non tamen possunt ipsam negare.
cum fuerit facta a sapientissimis et valentioribus de toto populo
et in tanto numero. Et ideo de illa possumus nos iurare ad pro-
bandum aliquos ipsos iudeis. sicut infra patebit. Item pre-
ter scripturas canonicas sunt alie scripturae a iudeis recepte tanquam
autentice. scilicet Thalmud. et secundum eam scriptura ista non differt a
scripturis canonicis. nisi sicut lex data verbo a lege data scri-
pta. quia illa fuit reuelata moysi a deo sicut illa que fuit scripta
in libris moysi. sed tunc moyses non scripsit ea quod continentur
in thalmud. Et hoc potest esse dupliciter de causa. ut potest quia non

erat necessarium ut populus sciret talia sicut erat necessarium de pre-
ceptis in lege. vel quia illa erant magis in secretis habenda moyses
tamen tradidit ea iohanne et alijs senioribus verbo sicut habuerat a do-
mino. et alij alij posterionibus eodem modo. et sic consequenter quousque scri-
pta sunt talia per posteriores doctores ne cederet oblivioni. Sicut etiam
doctores hebraici quod glossauerunt veteris testamini autentica apud eos. mul-
to magis quam apud nos de bieronimi et augustini et aliorum doctorum ca-
tholicorum. Et B. ponit sume per id quod scribitur. Deut. 17. Non declinabis
a verbis eorum ad dexteram suam ad sinistram. vbi loquitur scriptura de sacer-
dotibus et doctoribus ad quos precepit scriptura in dubijs recurrere. et
eorum sententiam indiscusse tenere. Licet autem huiusmodi scripturae in magna
parte sint falsae. Thalmud et glossae doctorum hebraicorum tamen per eos possumus
contra eos efficaciter arguere. et quod sit ab eis predicto modo recepte. sicut
e contrario argumentum quod faceret contra nos ex euangelio et scriptura
apostolorum. hoc est efficaciter contra nos. sed reputet hoc scripturas falsum con-
tinere. Visio que scripturae sint a iudeis recepte. et videndum est an
quod in questione ponit possit per illas scripturas efficaciter probari. Et vi-
dinguo. primo de probatione efficaci. quod probationis efficacia potest dupliciter
accipi. Vno modo quod sit ita efficax probatio quod nullo modo possit cuitari si-
ne euident negatione vel contradictione scripture predicte. et sic mihi vi-
detur quod adhuc non sit probatum quod in questione queritur per dictam scripturam.
Cuius ratio est quod mysterium trinitatis et incarnationis christi expressius ponitur in
nouo testamento quam veteri. sicut per manifeste et ab omnibus creditur. et tamen
multi heretici totum nouum testamentum recipiunt. et per suis erroribus expo-
nunt. alij tamen ipsorum negant trinitatem personarum in diuinis.
sicut Sabellius alij negant unitatem in christo sicut Arius. alij verum hu-
manitatem. sicut Manichei qui dicit christum habere carnem fan-
tasticam. ad quod sequitur ipsum non fuisse verum hominem. quod caro vera est
de veritate nature humane. Similiter Arius dixit ipsum non habere ani-
mam intellectiuam. sed verbum supplere alicui locum. quod tamen verbum
dicitur esse creatum. Similiter Apollinaris dixit ipsum non habere ani-
mam intellectiuam. sed assumpsit animam sensitiuam. et ad dictum vtrumque sequi-
tur christum non fuisse verum hominem cum ab anima intellectiuam accipiat speciem
humanam. Sicut dicit heretici exponebant per se scripturam noui testa-
menti. multo magis iudei possunt per se exponere scripturam veteris testa-
menti. Alio modo potest accipi probationis efficacia per scripturam. sic quod si scri-
ptura possit aliter exponi aliquo modo saltem ad euadendum abscissa contra-
dictione manifesta. tamen simpliciter loquendo non potest alio modo
rationabiliter exponi quin semper appareat expositio fidei catholi-
ce rationabilis. Et hoc modo credo quod id quod posuit est in questione proba-
tum et satis per scripturam veteris testamenti. et iterum potest hoc id probari hoc
modo procedendo. In questione autem ponitur duo. ut dictum est. Vnum
quod pertinet ad tempus. scilicet utrum tempus aduentus christi sit pre-
teritum. Secundum quod pertinet ad personam christi. utrum sit deus et
homo in vna persona. et illud implicat duo. quia fides catholica po-
nit unionem nature diuine et humane in determinata persona. filij
et non patris nec spiritus sancti. et hoc supponit pluralitas personarum in
diuinis. quod fortissime negat a iudeis. Et ideo ad probandum quod in questi-
one ponit per scripturam iudeis receptam. ista tria sunt per ordinem de
claranda ex eadem scriptura. Primum est quod in unitate diuine essentie
pluralitas personarum siue suppositorum. Secundum est quod in persona si-
nula humana et diuina sit unita ita quod ipse est verus deus et verus homo.
Tertium est quod hoc factum est de preterito et non expectandum de futuro. sicut
expectant iudei. et in hoc fuit valde decepti. Ad declarationem primi
primo induco argumentum magistri in iura di. 2. primi libri. quod probat plu-
ralitatem personarum in diuinis per illud quod scribitur in principio Gen. In
principio deus creauit celum et terram etc. hebraice veritas sic habet. In princi-
pio creauit beloyim celum et terram etc. Deloyim est nomen plurale
huius nominis bel vel helon quod significat deum in singulari. et hoc satis
per scientibus proprietates idiomatis hebraici. per hoc autem quod nomen plu-
rale diuinum coniungitur cum verbo singularis numeri. cuius dicitur. Creauit
beloyim. ac si diceret. Creauit deus. ostendit in scriptura quod in deo est ali-
qua pluralitas in unitate essentie. quod talis modus loquendi sepe in vete-
ri testamento inuenitur de deo et de nullo alio. Et quoque per aliquam plu-
ralitatem in unitate diuine essentie est quod in nulla alia inuenitur natura. et
hoc est pluralitas personarum in vna simplici essentie que in predicto modo
loquendi designatur per verbum singularis numeri coniunctum nomini plura-
li. Sed ad hoc respondet dicitur quod hoc nomen beloyim indifferenter ac-
cipitur in plurali et singulari. et quod dicitur de deo vero spiritus accipitur per singu-
lari. et sic est in proposito quod dicitur. In principio creauit beloyim celum et ter-
ram. et deus. Sed contra hanc solutionem arguo ex textu sacre scri-
pture quod hoc nomen beloyim et alia nomina diuina dicuntur frequenter
de deo vero in plurali. quod per manifeste. quod coniungitur cum adiectiuis pluralibus
et verbis plurali numeri. Expleti sunt adiectiuis Iohanne vi. Non poteritis finire
vno. quod omnis scitis ipse veritas hebraica sic habet. Non poteritis finire do-
mino. quod beloyim scilicet ipse. Item dicitur. 23. Peruenitis verba dei viuientis
domini exercituum dei vbi tetragrammaton. et nota quod ibi ponitur nomen